

Bharatiya Vidya Mandir, Amravati's
Bharatiya Mahavidyalaya, Morshi
B.Sc. II (Semester III)rd
Session 2020-2021
(CBZ Group) Subject - Botany

Sr. No.	Name of Student	Project Topic	Date
1	Badshe Pratik Mohanrao	Botanical Nomenclature - principles rules, Taxonomic Ranks.	
2	Bijawe Utsavi Pramodrao		
3	Deshmukh Tejswini Narendrarao		
4	Dhotre Prajwal Mahadeorao		
5	Farkade Janhavi Chandrashekhar		
6	Farkade Tanvi Satishrao	Herbarium - concept & significance.	
7	Ganjare Samiksha Rajendra		
8	Gatfane Komal Gajanan		
9	Gayakwad Ankit Prakash		
10	Gayakwad Kaviraj Shiodas		
11	Ghorpade Sonu Harishchandraj	concept of Biodiversity exerty & Inssty conservation.	
12	Ingle Saloni Prakshrao		
13	Kale Achal Ramesh		
14	Kene Aditya Diliprao		
15	Kubde Nikita Madhukar		
16	Malwar Ankita Ganesh	concept & importance of biodiversity	
17	Mesare Tejas Sureshrao		
18	Mhala Pratik Anilrao		
19	Pohokar Nikita Gopal		
20	Poundkar Vivek Pradip		
21	Raut Rachana Babarao	Types of Horses - Types of meristem permanant simple and complex.	
22	Tetu Pratimesh Shrikrushna		
23	Tetu Suraj Pradip		
24	Thakare Rushikesh Sunilrao		
25	Thakare Snehal Suredra		

27	Thakare Vaishnavi Satish	}	Anatomy of stem	
28	Uike Shivgan Babarao		primary struct in	
29	Vishwakarma Kanti Jaynarayan		monocot plant	
30	Wagh Payal Naredra			
31	Nehare Aniket Kisanrao			
32	Bansod Rani Vilasrao	}	Double fertilization	
33	Patil Sumit Nilkanthrao		triple fusion	

Bharatiya Vidya Mandir, Amravati's
Bharatiya Mahavidyalaya, Morshi
B.Sc. II (Semester IV)
 Session 2020-2021
 (CBZ Group) Subject - *Botany*

Sr. No.	Name of Student	Project Topic	Date
1	Badshe Pratik Mohanrao	cell wall structure and function	
2	Bijawe Utsavi Pramodrao		
3	Deshmukh Tejswini Narendrarao		
4	Dhotre Prajwal Mahadeorao		
5	Farkade Janhavi Chandrashekhar		
6	Farkade Tanvi Satishrao	plasma membrane (PM) structure and functions	
7	Ganjare Samiksha Rajendra		
8	Gatfane Komal Gajanan		
9	Gayakwad Ankit Prakash		
10	Gayakwad Kaviraj Shiodas		
11	Ghorpade Sonu Harishchandraj	Nucleus - ultra structure & fun ⁿ	
12	Ingle Saloni Prakshrao		
13	Kale Achal Ramesh		
14	Kene Aditya Diliprao		
15	Kubde Nikita Madhukar		
16	Malwar Ankita Ganesh	structure of Endo-plasmic reticulum	
17	Mesare Tejas Sureshrao		
18	Mhala Pratik Anilrao		
19	Pohokar Nikita Gopal		
20	Poundkar Vivek Pradip		
21	Raut Rachana Babarao	Ribosomes	
22	Tetu Pratimesh Shrikrushna		
23	Tetu Suraj Pradip		
24	Thakare Rushikesh Sunilrao		
25	Thakare Snehal Suredra		

27	Thakare Vaishnavi Satish	}		
28	Uike Shivgan Babarao		peroxisome	
29	Vishwakarma Kanti Jaynarayan			
30	Wagh Payal Naredra			
31	Nehare Aniket Kisanrao			
32	Bansod Rani Vilasrao	}	mitochondria	
33	Patil Sumit Nilkanthrao			

Bharatiya Vidya Mandir, Amravati's
Bharatiya Mahavidyalaya, Morshi
B.Sc. III (Semester V)

Session 2020-2021

(CBZ Group) Subject - Botany

Sr. No.	Name of Student	Project Topic	Date
1	Adhau Kartik Haribhau	Ascent of sap	
2	Ajankar Pooja Vallabharao		
3	Ambulkar Pavan Shrikant		
4	Atkare Shrushti Pradiprao		
5	Bhojane Diliprao Meghana		
6	Bhor Kirti Prakash	Transpiration	
7	Bijwe Rutika Prabhakarao		
8	Borade Shubham Wasudeorao		
9	Charode Sanket Devanandji		
10	Chincholkar Vaishnav Rajendra		
11	Dandale Sakshi Rajendra	Ascent of sap - Root pressure & Transpiration pull theory	
12	Daware Mohini Rajendra		
13	Dhadase Kanchan Dilip		
14	Gole Rohit Vijay		
15	Gomkale Kunal Narayanrao		
16	Hole Ishwari Narayanrao	photosynthesis	
17	Ismail Shaha Israil Shah		
18	Jane Mayur Ramesh Rao		
19	Kene Shital Diliprao		
20	Khodaskar Vaishnavi R.		
21	Lekurwade Nishikant C.	Respiration	
22	Levharkar Pooja Ravindra		
23	Madghe Aarati Mohanrao		
24	Malwe Sonali Vijay		
25	Manmode Reeta Balakrao		

26	Manwar Ashwini Ishwarrao	} physiology of senescence and Abscission	
27	Marskolhe Gajanan Harshad		
28	Mohd.Toosif Mohd.Zakir		
29	Mulankar Swati Ashokrao		
30	Mular Shubham Narayanrao		
31	Nathe Puja Dipak	} Ecosystem	
32	Patil Shubham Dipakrao		
33	Punase Abhijeet Rajkumar		
34	Raut Vaishanvi Gajananrao		
35	Sonpitale Reshal Gajananrao		
36	Mohd.Toosif Mohd.Sdique	} Ecological adaptability	
37	Wasankar Rushikesh G.		
38	Ughade Shubham Rajendra		
39	Waware Swati Siddharthrao		

Bharatiya Vidya Mandir, Amravati's
Bharatiya Mahavidyalaya, Morshi
B.Sc. III (Semester VI)

Session 2020-2021

(CBZ Group) Subject - Botany

Sr. No.	Name of Student	Project Topic	Date
1	Adhau Kartik Haribhau	DNA replication in Eukaryotes-	
2	Ajankar Pooja Vallabharao		
3	Ambulkar Pavan Shrikant		
4	Atkare Shrushti Pradiprao		
5	Bhojane Diliprao Meghana		
6	Bhor Kirti Prakash	Transcription in Eukaryotes	
7	Bijwe Rutika Prabhakarrao		
8	Borade Shubham Wasudeorao		
9	Charode Sanket Devanandji		
10	Chincholkar Vaishnav Rajendra		
11	Dandale Sakshi Rajendra	protein sorting - Targetting topntum to organelle	
12	Daware Mohini Rajendra		
13	Dhadase Kanchan Dilip		
14	Gole Rohit Vijay		
15	Gomkale Kunal Narayanrao		
16	Hole Ishwari Narayanrao	cloning vectors - plasmid, phage, cosmids	
17	Ismail Shaha Israil Shah		
18	Jane Mayur Rameshrao		
19	Kene Shital Diliprao		
20	Khodaskar Vaishnavi R.		
21	Lekurwade Nishikant C.	Growth Hormone	
22	Levharkar Pooja Ravindra		
23	Madghe Aarati Mohanrao		
24	Malwe Sonali Vijay		
25	Manmode Reeta Balakrao		

26	Manwar Ashwini Ishwarrao	} Health care - E-dible vaccines	
27	Marskolhe Gajanan Harshad		
28	Mohd.Toosif Mohd.Zakir		
29	Mulankar Swati Ashokrao		
30	Mular Shubham Narayanrao		
31	Nathe Puja Dipak	} Tissue culture tech- cellular totipotency and callus culture	
32	Patil Shubham Dipakrao		
33	Punase Abhijeet Rajkumar		
34	Raut Vaishanvi Gajananrao		
35	Sonpitale Reshal Gajananrao		
36	Mohd.Toosif Mohd.Sdique	} DNA packaging	
37	Wasankar Rushikesh G.		
38	Ughade Shubham Rajendra		
39	Waware Swati Siddharthrao		

विनंती अर्ज

प्रति,

प्राचार्य

भारतीय महाविद्यालय, मोर्शी

दि. 8/2/2021

विषय :- B.Com भाग ३ च्या विद्यार्थ्यांनी झेरॉक्स उद्योगाला भेटीची परवांनगी
मिळण्याबाबत

महोदय ,

वरील विषयात अनुसरून दि. 15/2/2021 ला विधळे झेरॉक्स (मोर्शी)
येथील झेरॉक्स उद्योगाला ४५ विद्यार्थी व ३ शिक्षक भेट देत आहे तरी सकाळी १२
नंतर झेरॉक्स उद्योगाला भेटीची परवांनगी देण्यात यावी हि विनंती.

वाणिज्य विभाग प्रमुख
Vinayak V. Khandekar
Assistant Professor
Head Department of Commerce
Bharatiya Mahavidyalaya, Morshi
Dist. Amravati

Bharatiya Vidyamandir Amravati's

BHARATIYA MAHAVIDYALAYA
MORSHI (DIST.AMRAVATI)(444905)
NAAC RE-ACCREDITED "B" GRADE

PHONE No. 07228-222242

FAX No. 07228-222242

PRIN.MOBILE No. 9284481239

WEB SITE : bvmorshi.ac.in

Dr.Suresh B. Bijawe,
M.A.,(Eng.),M.Phil.,Ph.D.
Principal

E MAIL : bmv_morshi@rediffmail.com

No.: BMV / 2 / 2020-2021

Date: 12/2/2021

प्रति,

व्यवस्थापक

विधळे झेरॉक्स (मोर्शी)

ता. मोर्शी

जि . अमरावती

विषय :- विधळे झेरॉक्स (मोर्शी) येथील झेरॉक्स उद्योगाला भेटीची परवांगी मिळण्याबाबत.

महोदय ,

आमच्या महाविद्यालयातील बि. कॉम भाग ३ चे ४५ विद्यार्थी १५/०२/२०२१ ला दुपारी ११.०० ला शैक्षणिक अभ्यासक्रमाच्या माहितीकरिता आपल्या उद्योगाला भेट देत आहे. तरी आपण आमच्या विद्यार्थ्यांना भेटीची परवांगी द्यावी हि विनंती

दि. १५/०२/२०२१

Principal
Bharatiya Mahavidyalaya,
Morshi, Dist. Amravati (M.S.)

२०२०-२०२१ या शैक्षणिक सत्रातील बि .कॉम भाग ३ च्या

झेरॉक्स उद्योगाला भेट देणाऱ्या

विद्यार्थ्यांची यादी

अनु क्र	विद्यार्थ्यांची नावे	वर्ग
१	सादातपुरे राशिका राजेंद्र	B.com - III
२	अमझरे प्रतीक्षा मोहनराव	B.com - III
३	सोमवंशी आदित्य भरतराव	B.com - III
४	भोकरे विजय राजेंद्र	B.com - III
५	आखरे सौरभ विजय	B.com - III
६	पोटपिटे धीरज भानुदास	B.com - III
७	बंड अनिकेत पांडुरंग	B.com - III
८	टप्पे प्रीती विलासराव	B.com - III
९	सातपुते कुणाल प्रमोदराव	B.com - III
१०	पैठणकर साक्षी दिनेशराव	B.com - III
११	निरापुरे राहुल प्रदीप	B.com - III
१२	विघे गायत्री विजय	B.com - III
१३	चौधरी पूजा अशोकराव	B.com - III
१४	गंजीवाले दिक्षा प्रभाकर	B.com - III
१५	नन्हे वैष्णवी गोकुलदास	B.com - III
१६	सातंगे सेजल नंदुभाऊ	B.com - III
१७	राऊत प्रज्वल सुरेश	B.com - III
१८	वानखडे मुक्ता रामेश्वर	B.com - III
१९	उईके वेदांती दिपक	B.com - III
२०	तायडे वैष्णवी प्रवीण	B.com - III
२१	काटोलकर राधिका साहेबराव	B.com - III
२२	राऊत साक्षी गजाननराव	B.com - III
२३	लांजेवार मयुरी शिवशंकर	B.com - III
२४	काकडे हर्षा अनिल	B.com - III
२५	एकोतखाने दिव्या भास्कर	B.com - III
२६	जाधव धनश्री जनार्दन	B.com - III
२७	आंबाडकर रोहित गणेश	B.com - III

Principal
Bharatiya Mahavidyalaya,
Morshi, Dist. Amravati (M.S.)

२८	चौधरी कहाणी विजयराव	B.com - III
२९	लाड कपिल रूपेश	B.com - III
३०	जुनघरे जान्दही श्रीकृष्णराव	B.com - III
३१	झंवर श्रद्धा अशोककुमारजी	B.com - III
३२	काळमेघ भुवनेश्वरी रावसाहेब	B.com - III
३३	काळमेघ पल्लवी हरिदास	B.com - III
३४	पांडे प्रियांषु ओमकार	B.com - III
३५	यावले प्राजक्ता सुभाषराव	B.com - III
३६	ढोले प्रतीक्षा दीपकराव	B.com - III
३७	इखे दिव्या राजेशपंत	B.com - III
३८	अवसरमोल शुभांगी सुभाषराव	B.com - III
३९	चंगोले प्रणाली संजय	B.com - III
४०	सिरसाट गजानन दीपकराव	B.com - III
४१	पेठे अभिषेक रमेश	B.com - III
४२	भगत प्रणय भाऊराव	B.com - III
४३	बोहरूपी प्रणाली हरिदास	B.com - III
४४	निशान पायल शरदराव	B.com - III
४५	बांबल प्रतिक अरुण	B.com - III

Principal
Bharatiya Mahavidyalaya,
Morshi, Dist. Amravati (M.S.)

अहवाल

दि 15/2/2021

दि. 15/2/2021 ला मोर्शी येथील विधळे झेरॉक्स या उद्योगाला बी. कॉम भाग ३ च्या विद्यार्थ्यांनी भेट दिली या उद्योगाचे मालक श्री विधळे यांनी झेरॉक्स उद्योगाबद्दल माहिती दिली विद्यार्थ्यांनी उद्योगाबद्दल काही प्रश्न विचारले विद्यार्थ्यांना स्वतःचा व्यवसाय करणायची प्रेरणा त्यातून मिळाली व त्यामधून एक स्वयं रोजगार करणायची प्रेरणा मिळाली भेटी अंती विद्यार्थ्यांनी सगळ्यांचे आभार मानले.

भारतीय महाविद्यालय मोर्शी येथील

विनायक खंदेकर
Assistant Professor
Head Department of Commerce
Bharatiya Mahavidyalaya, Morshi
(Dist. Amravati)

Principal
Bharatiya Mahavidyalaya,
Morshi, Dist. Amravati (M.S.)

विधळे झेरॉक्स
उद्योग
मोर्शी
जि. अमरावती

श्री. . सुरज प्र. विधळे

मो. नं.९७६३१६२३७५

भारतीय महाविद्यालय मोर्शी येथील बी. कॉम भाग ३ चे विद्यार्थी यांनी
१५/२/२०२१ ला आमच्या मोर्शी येथील झेरॉक्स उद्योगाला भेट दिली. या उदोगाची
सविस्तर माहिती व विद्यार्थ्यांनी विचारलेल्या प्रश्नांची उत्तरे याबाबतीत सविस्तर
माहिती दिली सर्व विद्यार्थ्यांचे सहकार्य मिळाले विद्यार्थी शिस्तप्रिय होते.

धन्यवाद .

व्यवस्थापक

श्री. सुरज प्र. विधळे

संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

भारतीय महाविद्यालय, मोर्शी
वाणिज्य विभाग

प्रकल्प अहवाल

विषय :- झेरॉक्स मशिन उद्योग

-: मार्गदर्शक :-

प्रा. व्ही.व्ही. खांडेकर

भारतीय महाविद्यालय, मोर्शी

- : सादरकर्ता :-

दिव्या भाष्कर एकोतखाने

(बी.कॉम. भाग-३)

भारतीय महाविद्यालय, मोर्शी

२०२०-२०२१

प्रमाणपत्र

प्रमाणित करण्यात येते की, मोर्शी येथील झेरॉक्स मशिन उद्योग या विषयावर सदर संशोधन दिव्या भाष्कर एकोतखाने गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठाच्या वाणिज्य पदवी अभ्यासक्रमाच्या अंतर्गत परिक्षेसाठी अनिवार्य प्रकल्प अहवाल माझ्या मार्गदर्शनाखाली परिश्रम पुर्वक पुर्ण केला असून हा प्रकल्प अहवाल परिक्षेसाठी सादर करण्याच्या योग्यतेचा आहे.

करीता प्रमाणपत्र देण्यात येत आहे.

ठिकाण :- मोर्शी

मार्गदर्शक

प्रा. व्ही. व्ही. खांडेकर
Vinayak V. Khandekar

Assistant Professor
Head Department of Commerce
Bharatiya Mahavidyalaya, Morshi
Dist. Amravati

दिनांक :- 12/3/2029

योग्यतेचा आहे.

करीता प्रमाणपत्र देण्यात येत आहे.

ठिकाण :- मोर्शी

मार्गदर्शक

प्रमाणपत्र

प्रमाणित करण्यात येते की, दिव्या भास्कर एकोतखाने हा विद्यार्थी भारतीय महाविद्यालयातील वाणिज्य विभागाचे सत्र २०२०-२०२१ चा / ची नियमित विद्यार्थी आहे. आमच्या अनुमतीने वाणिज्य विभागातील ई-कॉमर्स या अभ्यासक्रमाचा एक भाग म्हणून मोर्शी येथील झेरॉक्स मशिन उद्योग विषयावर प्रकल्प अहवाल याने / हिने प्रा. व्ही.व्ही. खांडेकर यांच्या मार्गदर्शना खाली पुर्ण केला.

सादर प्रकल्प अहवाल संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ अमरावती अंतर्गत येणाऱ्या भारतीय महाविद्यालय, मोर्शी मधील वाणिज्य पदवी (बी.कॉम. भाग-३) च्या अभ्यासक्रमासाठी सादर करण्याच्या योग्यतेचा आहे.

प्रा. व्ही. व्ही. खांडेकर
Vinayak V. Khandekar
Assistant Professor
(वाणिज्य विभाग प्रमुख)
Bharatiya Mahavidyalaya, Morshi
Dist. Amravati
भारतीय महाविद्यालय, मोर्शी.

डॉ. एस.बी. विजवे
Principal
Bharatiya Mahavidyalaya,
Morshi, Dist. Amravati (M.S.)
भारतीय महाविद्यालय, मोर्शी.

ठिकाण :- मोर्शी

दिनांक :- १२ / ३ / २०२१

प्रतिज्ञापत्र

मी प्रतिज्ञापुर्वक निवेदन करीतो / करते की, झेरॉक्स मशिन उद्योग हा प्रकल्प विषय अहवाल माझा/ माझी स्वतंत्र व अभ्यासपूर्ण कृती असुन हा प्रकल्प अहवाल या पुर्वी इतर कोणत्याही विद्यापीठात अथवा परिक्षेसाठी प्रस्तुत करण्यात आला नाही.

सदर प्रकल्प अहवाल भारतीय महाविद्यालय, मोशी मधून संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठाच्या बी.कॉम भाग-३ शैक्षणिक सत्र २०२०-२०२१ अभ्यासक्रम परिक्षेसाठी प्रा. व्ही.व्ही. खांडेकर यांच्या मार्गदर्शना खाली मी सादर करित आहे.

प्रतिज्ञापत्र

मी प्रतिज्ञापुर्वक निवेदन करीतो / करते की, झेरॉक्स मशिन उद्योग हा प्रकल्प विषय अहवाल माझा/ माझी स्वतंत्र व अभ्यासपूर्ण कृती असुन हा प्रकल्प अहवाल या पुर्वी इतर कोणत्याही विद्यापीठात अथवा परिक्षेसाठी प्रस्तुत करण्यात आला नाही.

संशोधनकर्ता

दिव्या भास्कर एकोतखाने

सदर प्रकल्प अहवाल भारतीय महाविद्यालय, मोशी म (बी.कॉम भाग-३) या अमरावती विद्यापीठात शैक्षणिक सत्र २०२०-२०२१ अभ्यासक्रम परिक्षेसाठी प्रा. व्ही.व्ही. खांडेकर यांच्या मार्गदर्शना खाली मी सादर करित आहे.

ऋणनिर्देश

संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती अंतर्गत भारतीय महाविद्यालय, मोर्शी येथील वाणिज्य अभ्यासक्रमातील अनिवार्य भाग म्हणून हा प्रकल्प अहवाल सादर करतांना मला अत्यंत आनंद होत आहे.

झेरोक्स मशिन उद्योग या विषयाची निवड करतांना माझ्या मनात असणारी कंपनी अध्ययना विषयी माहिती जाणून घेण्याची इच्छा व आजच्या स्पर्धात्मक व्यापाराच्या युगात सर्वत्र चाढाओढ असल्यामुळे त्याबाबत माहिती करून घेणे अत्यावश्यक असल्यामुळे याचा अभ्यास करून संशोधन केले आहे.

या प्रकल्प अहवालासाठी प्रा. व्ही. व्ही. खांडेकर यांचे अचूक मार्गदर्शन मला अनमोल ठरले. ज्यांच्या मार्गदर्शनाशिवाय हा शोध अहवाल पुर्णत्वास येणे शक्य नव्हते. त्यांचा मी आभारी आहे.

या प्रकल्प अहवालासाठी योग्य असे मार्गदर्शन करणारे प्राचार्य डॉ. एस.बी. बिजवे आणि विभाग प्रमुख प्रा. व्ही.व्ही. खांडेकर यांचे मी मनापसून आभार मानतो. तसेच माझे वाणिज्य विभागाचे प्रा. डी.एन. काळे सर यांनी जे मार्गदर्शन केले. त्याचे सुध्दा आभार मानतो. त्याच बरोबर झेरोक्स मशिन उद्योगाचे श्री. विधळे व सर्व अधिकारी आणि कर्मचारी वर्ग यांचे सहकार्य लाभले असल्यामुळे मी त्यांचे आभारी आहे.

तसेच हा प्रकल्प अहवाल पुर्ण करण्यासाठी टाईपिंगचे काम कमी वेळात व उत्कृष्ट करून दिले असे निर्मल योग कॉम्प्युटरचे संचालक श्री. अमोल ना. राठोड यांचे सुध्दा मी आभारी आहे. तसेच त्यांनी प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष सहकार्य केले त्यांचे सुध्दा मी आभारी आहे.

संशोधनकर्ता

दिव्या भाष्कर एकोतखाने

(बी.कॉम भाग-३)

प्रस्तावना :-

आजच्या खुल्या अर्थव्यवस्थेमध्ये भारतात मोठ्या प्रमाणावर औद्योगिकरणाला चालना मिळाली आहे. जागतिकरणाच्या व स्पर्धेच्या युगात प्रत्येक व्यापारी, लहान उद्योजक, आपल्या मालाला बाजारपेठ मिळावी यासाठी प्रयत्न करत असतो बाजारपेठ प्राप्त करण्यासाठी व व्यापारातील ताण कमी करण्यासाठी आज मोठ्या प्रमाणावर संगणकाचा वापर करण्यात येत आहे. आज इंटरनेटच्या वापरातून मोठ्या प्रमाणावर वस्तू व सेवांची खरेदी-विक्री होत आहे. त्यामुळे आज ई-कॉमर्सचा वापर व्यापारी क्षेत्र व सेवा क्षेत्र यामध्ये मोठ्या प्रमाणावर होत आहे.

आधुनिक काळात व्यवसायाच्या क्षेत्रात अनेक बदल घडून येत आहे. इतर क्षेत्रा प्रमाणे व्यवसायामध्ये नवनवीन अवलंब केला जात आहे. या तंत्रज्ञानाच्या सहायाने ग्राहकांना नव-नवीन सेवा सुविधा उपलब्ध करून दिल्या जात आहे. याद्वारे कंपनी / व्यापारी / उद्योजक आपला स्तर उंचावून आपल्या मालाची विक्री करून ग्राहकांना आपल्याकडे आकर्षित करते. स्पर्धात्मक युगात प्रगती करण्यासाठी नवीन तंत्रज्ञान एक प्रभावी माध्यम ठरत आहे.

झेरोक्स मशिन उद्योगाचा व्यवसाय १९९५ यावर्षी सुरू केला आहे व या व्यवसायाने अल्पावधीतच शहरामध्ये चांगला जम बसविला आहे. उत्तोरत्तर हा व्यवसाय प्रगती पथावर आहे.

विषय निवडीची कारणे :-

संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठाचे बी कॉम भाग-३ सेमि-५ ई वाणिज्याची मुलतत्वे या विषयावर उद्योजकांना भेट देवून प्रकल्प अहवाल तयार करणे आवश्यक केले आहे. विद्यार्थ्यांना आवड निर्माण व्हावी त्यासाठी त्यांना योग्य विषय निवडता यावा. त्या संबंधी विस्तृत माहिती गोळा करता यावी आणि त्याचप्रमाणे इतरांनाही त्याचा फायदा व्हावा हा त्यामागचा उद्देश आहे.

भारतात वाढत्या बेरोजगारीमुळे मनुष्याला आपल्या पायावर उभे राहण्यासाठी लघुउद्योग किंवा कुटीरउद्योग स्थापन करणे आवश्यक आहे. आपल्या देशात लोकसंख्येच्या तुलनेत रोजगार अल्प असून आजच्या युवकांना तर नोकरीच हवी असते. त्यांचे लक्ष लघुउद्योग व कुटीरउद्योगाकडे वळवून नोकरीला पर्यायी असा उद्दिनावाचा धंदा मिळाला पाहीजे ही भावना त्यांच्यामध्ये रूजविणे हा प्रकल्प अहवाल तयार करण्याचा उद्देश आहे.

माझा हा विषय निवडण्याचे कारण असे की, मी या प्रकल्प अहवालामध्ये लघुउद्योगाचे महत्व समजावून आजच्या बेरोजगारीची समस्या सोडविण्यासाठी जर स्वतः लघुउद्योग सुरू केला तर त्याला रोजगार मिळू शकतो.

गांधीजीने म्हटले आहे काम न करता अन्न खाणे गुन्हा आहे. म्हणून काम करण्यास कसली भीती आहे. आज टाटा, बिरला, अंबानी, अदाणी बनण्याचे स्वप्न प्रत्येक व्यक्ती पाहतो. परंतु त्यासाठी त्यांनी जी मेहनत घेतली त्याकडे प्रत्येक युवा बेरोजगाराने लक्ष देणे गरजेचे आहे.

वरील सर्व गोष्टीचा सखोल विचार करून मी हा विषय अहवालासाठी निवडला आहे.

संशोधन पध्दती :-

आधुनिक युग हे तंत्रज्ञानाचे युग आहे. त्याचप्रमाणे स्पर्धात्मक युग असल्याने मोठ्या प्रमाणावर व्यवसायात बदल होत आहे. कुठल्याही विषयाचे संशोधन करीत असताना नियोजित कार्य कसे चालते व त्यावर पुन्हा-पुन्हा शोध घेवून विचार करण्यात येते. अशाप्रकारे करण्यात येणाऱ्या क्रियेतून संशोधनाचा खरा अर्थ स्पष्ट होतो.

संशोधनाचा आढावा :-

कोणत्याही विषयाचे संशोधन वैधानिक आधारावर जोपर्यंत करू शकत नाही तोपर्यंत आवश्यक परीणाम आणि चांगल्या प्रकारे माहीती मिळू शकत नाही. तेव्हा संशोधनाची योग्य पध्दती निश्चित करणे आवश्यक आहे.

मी या लघु / कुटीर उद्योगाचा विचार करून प्रत्यक्ष मुलाखत या संशोधन पध्दतीवर भर दिला आहे.

प्रत्यक्ष मुलाखत :-

मुलाखत म्हणजे संबंधीत व्यक्तीशी प्रत्यक्ष संभाषण किंवा चर्चा विषयाला अनुसरून तथ्ये गोळा करणे होय. मी या उद्योगाला प्रत्यक्ष जावून व्यवसाय मालकाची व कारागीरांशी तसेच मॅनेजर यांच्या प्रत्यक्ष भेटी घेतल्या व त्यांच्याशी विचार विनिमय करून माहिती गोळा केली.

प्रश्नावली :-

प्रत्यक्ष मुलाखत घेताना मी प्रश्नावलीचे स्वरूप तयार करून त्यांना विचारलेल्या प्रश्नांची योग्य उत्तरे मिळविण्याचा पुरेपुर प्रयत्न केला. कागदोपत्री प्राप्त होणाऱ्या माहितीवर अवलंबून न राहता प्रत्यक्ष भेट देवून व त्यांना प्रश्न करून योग्य असे उत्तरे घेवून माहिती गोळा केली.

उद्योग म्हणजे काय ?

उत्पादीत वस्तू ग्राहकापर्यंत पोहचविण्याचे माध्यम असे उद्योगाचे वर्णन करता येईल. एक किंवा अनेक व्यक्तीनी एका ठिकाणी येवून त्यामध्ये मोठ्या प्रमाणावर भांडवल गुंतवणुक करून तसेच यंत्र सामुग्री बसवून मोठ्या प्रमाणावर उत्पादन घेवून ते ग्राहकांच्या माहिती प्रमाणे पोहचविणे याला उद्योग म्हणता येईल.

१) उद्योगाची माहिती :-

झेरॉक्स मशिन उद्योग हा लाहोटी कॉम्प्लेक्स, मेन रोड मोर्शी जि. अमरावती या ठिकाणी आहे. या उद्योगाची जागा ही स्वतःच्या मालकीची आहे. उद्योगाच्या मालकाचे नाव :- श्री. सुरज प्रभाकरराव विधळे पत्ता :- मालवीय गार्डन एस.ए.एस. या पत्यावर ते राहतात. हा उद्योग रोजगार निर्मितीसाठी अत्यंत मुबलक आणि सोईस्कर असा उद्योग आहे. उद्योग नाव - जेरोक्स मशिन उद्योग

२) जागा :-

या उद्योगाला जास्त जागेची आवश्यकता नसते. हा उद्योग कमी जागा वापरून सुध्दा या उद्योगाचा उद्योजक चांगल्या प्रकारे व्यवसाय करून नफा मिळवू शकतो. या उद्योगासाठी व्यवसाय मालकाला एक खोली १५० चौ फुट इतकी जागा आणि त्या दुकानाच्या जागेची किंमत २,५०,०००/- रू. आहे या जागेमध्ये व्यवसाय मालक यशस्वीरित्या आपला व्यवसाय करू शकतो.

३) भांडवल :-

झेरोक्स मशिन उद्योगासाठी लागणारे भांडवल हे व्यवसायिकाच्या मालकीचे भांडवल आहे. या उद्योगामध्ये व्यवसाय मालकाने ५,००,०००/- रू. इतके भांडवल गुंतविले होते. आता हा उद्योग या भांडवलाच्या आधारे यशस्वीरित्या चालतो आहे.

४) कामाचे स्वरूप :-

या उद्योगामध्ये व्यवसाय मालक स्वतः त्या कामगारांसोबत काम करतो. आणि एक कामगार सुध्दा कामाला लावला आहे. त्या व्यवसायामध्ये ३ प्रकाराच्या मशिनीचा उपयोग केला जातो.

त्या मशिनचे नाव :-

१) स्कॅनर

२) झेरोक्स

३) रिको

५) कच्चा माल :-

झेरॉक्स मशिन उद्योगामध्ये व्यवसायिक व्यवसायामध्ये ३ प्रकारच्या पेजेसचा उपयोग केला जातो.

१) लिगल

२) A४

३) A३

त्याचबरोबर शाईचा उपयोग घेतला जातो आणि प्लास्टिक पाऊचचा लॅमिलेशनसाठी उपयोग घेतल्या जातो. माल उद्योजक मोर्शी मधुनच घेतो.

६) पाणी :-

या उद्योगामध्ये पाण्याचा वापर केला जात नाही. परंतु उद्योग मालकाला कामगारांसाठी पिण्यासाठी दररोज दोन बॅरेल (कॅन) पाणी वापरल्या जाते. त्या कॅनची किंमत प्रती कॅन २० रु. आहे.

७) विज :-

या उद्योगामध्ये उद्योजकाला वीज बिल १००० रु. लागते वार्षिक १२,०००/- रुपये.

झेरोक्स काढण्याची प्रक्रीया :-

- १) सर्व प्रथम स्वीच ऑन करावे.
- २) नंतर मशीन सुरु करावी.
- ३) मशीनचा वरचा भाग म्हणजेच ADF उचलावे.
- ४) ज्या कागदाची झेरोक्स पाहीजे तो ADF मध्ये ठेवावा.
- ५) ADF चा भाग खाली ठेवून आपल्याला जितक्या प्रती पाहीजे त्याचा क्रमांकाची बटन प्रेस करावी.
- ६) आपोआपच स्कॅनचा भाग सुरु होवून त्या कागदाची झेरोक्स मशीनमध्ये काढल्या जाते.
- ७) वरील प्रक्रीया पूर्ण झाल्यावर डीलीवरी युनिटद्वारे आपल्याला झेरोक्स प्राप्त होते.

वरील प्रमाणे झेरोक्स काढण्याची प्रक्रीया आहे. समजा, झेरोक्स वरील अनावश्यक शाई काढावयाची असेल तर मशीनला एक भाग इरेझिंग मशिन काढून टाकता येते.

माल तयार करण्यासाठी लागणारा खर्च :-

व्यावसाईकाला माल तयार करण्यासाठी लागणाऱ्या खर्चाचे पुढीलप्रमाणे विश्लेषण केले आहे.

व्यावसाईकाला त्याच्या व्यवसायामध्ये तिन प्रकारचे पेज लागते

- १) लिगल - २२० प्रती रिम
- २) A४ - १८० प्रती रिम
- ३) A३ - ४५० प्रती रिम

तसेच शाई २५० रू.

मशिन सर्व्हिसिंग खर्च १००० रू. महीना

कामगार १ मजुर २५० रू दिवस

महिन्याचे बजेट :-

- १) लिगल पेज खर्च - $२२० \times १/२ \times ३० = ३,३००$
- २) A४ पेज खर्च - $१८० \times २ \times ३० = १०,८००$
- ३) A३ पेज खर्च - $४५० \times १/४ \times ३० = ३,३७५$

१७,४७५ रू.

ग्राहकांना कॉपी काढून देत असतांना A४ साठी साधारणतः १.५० रू. प्रती कॉपी

घेतली जाते

लिगल साठी सुध्दा १.५० रू. प्रती कॉपी घेतली जाते.

A३ साठी साधारणतः ३ रू. प्रती कॉपी घेतली जाते.

महिन्याचे झेरॉक्स कॉपीपासुन उत्पन्न :-

१) लिगल पेज एका पॅकमध्ये ४५० येते

$$४५० \times १.५० \times ३० = २०,२५०$$

२) A४ पेज एका पॅकमध्ये ४५० येते

$$२ \text{ पॅक} \times ९०० \times १.५० \times ३० = ४०,५००$$

३) A३ पेज एका पॅकमध्ये ४५० येते

$$४५० \times १/४ \times २.५० \times ३० = \underline{८,४३७}$$

$$६९,१८७$$

महिन्याला साधारणतः पेजेस खर्च १७,४७५ येतो सर्व सुट्या वगैरे धरून व्यवसाय साधारण

: ११ महिने चालतो हा सर्व ११ महिन्याचा १७,४७५ \times ११ = १,९२,२२५ सर्व झेरॉक्स

कॉपीपासुन उत्पन्न ११ महिन्याचे ६९,१३७ \times ११ = ७,६०,५०७

एका कामगाराची वार्षिक मजुरी २५० \times ३० \times १२ = ९०,०००

व्यवसाय मालकाची स्वतःची मजुरी ५०० \times ३० \times १२ = १,८०,०००

भांडवलावरील व्याज ११०० \times १२ १३,२००

मशीन सर्व्हिसिंग खर्च वार्षिक १५,०००

पिण्याचे पाणी २ कॅन \times २० \times ३० \times १२ १४,४००

अवक्षयन मशिनवरील ३,५००

बिजेचे बिल १००० \times १२ १२,०००

दुकान भाडे २००० \times १२ २४,०००

किरकोळ खर्च ४०० \times १२ ४,८००

नफा-तोटा पत्रक

तपशिल (खर्च)	रु.	तपशिल (उत्पन्न)	रु.
		झेरॉक्स कॉपी उत्पन्न	७,६०,५०७
पेजेस खर्च	१,९२,२२५		
कामगार मजुरी	९,०००		
व्यवसाय मालक पगार	१८,०००		
भांडवलावरील व्याज	१३,२००		
मशिन सव्हीसिंग खर्च	१५,०००		
पिण्याचे पाणी	१४,४००		
अवक्षयन	३,५००		
विज बिल	१२,०००		
दुकान भाडे	२४,०००		
किरकोळ खर्च	४,८००		
शुध्द नफा	२,११,३८२		
	७,६०,५०७		७,६०,५०७

व्यवसाईकाला वर्षाचा एकंदर नफा २,११,३८२ रूपये मिळतो.

निष्कर्ष :-

विधळे झेरॉक्स या उद्योगाला ०५/१०/२०१९ ला रविवार ला EOE या विषयाअंतर्गत विधळे झेरॉक्स या ठिकाणी भेट दिली.

यावरून पुढील प्रमाणे निष्कर्ष आम्हाला उद्योगाच्या प्रत्यक्ष भेटीमध्ये आढळून आले. झेरॉक्स काढणे हा एक असा उद्योग आहे की या उद्योगाला कमी जागेमध्येही प्रस्थापीत करता येते. या उद्योगामध्ये श्रमिक हे कमी प्रमाणात लागतात. व्यवसायिक हा स्वतःही या व्यवसायामध्ये काम करू शकतो.

झेरॉक्स मशिन उद्योगामध्ये कमी भांडवलाची गुंतवणुक करून नफा मिळवू शकतो. इतर व्यवसायाप्रमाणे या उद्योगामध्ये जास्त अवजड यंत्राची आवश्यकता नसते. एका मशिनद्वारे आपण काम करून नफा मिळवू शकतो.

झेरॉक्स मशिन व्यवसायामध्ये अतिरिक्त खर्च जास्त प्रमाणावर करावा लागत नाही. हा झेरॉक्स काढणे असा उद्योग आहे जो स्वयरोजगारला प्रोत्साहित करतो जो बेरोजगारीचे प्रमाण कमी करतो. या उद्योगामुळे कामगारांना रोजगार मिळून रोजगार निर्मिती होते.

अशाप्रकारे श्री. सुरज प्रभाकरराव विधळे यांच्या झेरॉक्स मशिन उद्योगाला भेट दिल्यानंतर त्यांनी आम्हाला या उद्योगाबद्दल माहिती दिली आणि त्यांनी आम्हाला बहुमोल असे मार्गदर्शन केले.

त्याबद्दल आम्ही त्यांचे आभार मानतो.

आपला विद्यार्थी

(बी.कॉम. भाग-३ सेमी.-५)

निष्कर्ष :-

विधळे झेरॉक्स या उद्योगाला ०५/१०/२०१९ ला रविवार ला EOE या विषयाअंतर्गत विधळे झेरॉक्स या ठिकाणी भेट दिली.

यावरून पुढील प्रमाणे निष्कर्ष आम्हाला उद्योगाच्या प्रत्यक्ष भेटीमध्ये आढळून आले. झेरॉक्स काढणे हा एक असा उद्योग आहे की या उद्योगाला कमी जागेमध्येही प्रस्थापीत करता येते. या उद्योगामध्ये श्रमिक हे कमी प्रमाणात लागतात. व्यवसायिक हा स्वतःही या व्यवसायामध्ये काम करू शकतो.

झेरॉक्स मशिन उद्योगामध्ये कमी भांडवलाची गुंतवणुक करून नफा मिळवू शकतो. इतर व्यवसायाप्रमाणे या उद्योगामध्ये जास्त अवजड यंत्राची आवश्यकता नसते. एका मशिनद्वारे आपण काम करून नफा मिळवू शकतो.

झेरॉक्स मशिन व्यवसायामध्ये अतिरिक्त खर्च जास्त प्रमाणावर करावा लागत नाही. हा झेरॉक्स काढणे असा उद्योग आहे जो स्वयरोजगारला प्रोत्साहित करतो जो बेरोजगारीचे प्रमाण कमी करतो. या उद्योगामुळे कामगारांना रोजगार मिळून रोजगार निर्मिती होते.

अशाप्रकारे श्री. सुरज प्रभाकरराव विधळे यांच्या झेरॉक्स मशिन उद्योगाला भेट दिल्यानंतर त्यांनी आम्हाला या उद्योगाबद्दल माहिती दिली आणि त्यांनी आम्हाला बहुमोल असे मार्गदर्शन केले.

त्याबद्दल आम्ही त्यांचे आभार मानतो.